

Rechten van kinderen in de asielopvang

RONDETAFELGESPREK TWEEDE KAMER 9 SEPTEMBER 2025

Notitie

De asielopvang dient te worden gezien als een normale maatschappelijke opgave, in plaats van een continue crisissituatie. Het belang van het kind dient daarbij voorop te staan. Niet enkel omdat dit wenselijk is, maar ook omdat Nederland hiertoe verdragsrechtelijk verplicht is. Het [Kinderrechtenverdrag](#) (IVRK) verplicht staten om bij alle maatregelen die kinderen betreffen 'het belang van het kind als eerste overweging' te nemen (artikel 3).¹ Dat betekent niet alleen bescherming tegen acuut gevaar, maar ook het creëren van condities voor gezonde, waardige groei en ontwikkeling. Daarnaast rust op de overheid de verplichting om kinderen in staat te stellen hun mening te laten horen in zaken die over hen gaan en hieraan passend belang te hechten (artikel 12). Op dit moment zijn er onvoldoende waarborgen in wet- en regelgeving die garanderen dat deze rechten worden nageleefd.

1. Zorg voor stabiele en duurzame opvang voor kinderen

Continu crisis

De opvang van asielzoekers verkeert al jaren in een bijna continue crisis,² waarbij het Rijk zich vooral richt op korte termijn oplossingen. Een schrijnend voorbeeld is de (crisis)noodopvang, waar in april 2025 maar liefst 7.044 kinderen verbleven, waaronder 1.918 alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv's).³ Deze opvang voldoet zelden aan de minimale kwaliteitseisen die internationale verdragen stellen.⁴ Vooral ontbreken de waarborgen voor kinderrechten die in het reguliere opvangstelsel wel zijn verankerd.

Het Rijk houdt deze crisis mede in stand door een financieringssysteem dat afhankelijk is van aantallen asielzoekers. Ook het feit dat de samenwerking met gemeenten tot 1 februari 2024 op vrijwilligheid was gestoeld, droeg hieraan bij.⁵ De Spreidingswet die met ingang van 1 februari 2024 in werking is getreden is bedoeld om duurzaam voldoende vaste en kwalitatief goede opvangplekken te realiseren, maar de effecten daarvan zijn door het korte tijdsverloop nog niet volledig zichtbaar. Kinderen in de (crisis)noodopvang hebben vaak te weinig onderwijs, privacy en veiligheid.⁶ Het ontbreken van een vertrouwenspersoon speciaal voor kinderen en jongeren maakt een tijdige interventie bij zorgen over hun welzijn of veiligheid lastig.⁷

Bestendiging crisisaanpak bij opvang Oekraïners

Ook de opvang van ontheemden uit Oekraïne toont hoe deze noodbenadering nadelig is voor kinderen. Volgens de Adviesraad Migratie komt dit doordat er onvoldoende aandacht is voor de behoeften en rechten van kinderen, die beleidsmatig vaak gezien worden als onderdeel van een volwassen opvangpopulatie.⁸ Gemeenten die Oekraïense ontheemden opvangen, kunnen vaak geen langdurige vastgoedcontracten afsluiten. Dat heeft te maken met de tijdelijke financiering die het Rijk voor die opvang beschikbaar stelt, omdat deze doelgroep tijdelijke bescherming geniet, die vooralsnog telkens met een jaar wordt verlengd. Het tijdelijke karakter van de opvang heeft onder meer tot gevolg dat kinderen regelmatig moeten verhuizen, met alle gevolgen voor onderwijs en

welzijn. Bescherming van kinderen hangt sterk af van individuele gemeentelijke inzet. Kindvriendelijke ruimtes zijn niet overal aanwezig of toegankelijk; soms zijn speelruimtes zelfs streng afgesloten, aldus het Loket Ontheemden Oekraïne Psychosociale Hulp (LOOP).⁹

Kinderen uit de crisis

Er zijn structureel voldoende reguliere opvanglocaties nodig om de (crisis)noodopvang te vervangen. Dit zal niet alleen een besparing van ongeveer € 1 miljard per jaar opleveren, omdat reguliere opvang aanzienlijk goedkoper is dan noodopvang, maar ook bijdragen aan het respecteren van de rechten van het kind in de opvang¹⁰ en een betere start in de Nederlandse maatschappij.¹¹ Cruciaal hierin is dat asielopvang als normale maatschappelijke opgave wordt gezien. Heldere afspraken met gemeenten over de verdeling van asielzoekers, toereikende financiering, een realistische begroting en een goede samenwerking met medeoverheden en uitvoeringsorganisaties zijn daarbij voorwaarden voor succes.¹²

Omdat een stabiele, kindvriendelijke (leef)omgeving cruciaal is voor de ontwikkeling van kinderen en jongeren, moet er bovendien worden geïnvesteerd in kindvriendelijke opvanglocaties met voldoende ruimte voor sport, spel en sociale activiteiten. Verhuizingen, die stress en onderbrekingen in onderwijs, zorg- en hulpverleningstrajecten veroorzaken, moeten beperkt worden.¹³ Voor de veiligheid en het welzijn van kinderen en een tijdige signalering van eventuele problemen, moet op elke locatie structureel een vertrouwenspersoon aanwezig zijn die zich uitsluitend richt op kinderen.¹⁴

2. Luister naar kinderen en zet hun belangen voorop

Stem en belang van kind meenemen is een verplichting

Het Kinderrechtenverdrag geeft kinderen het recht om hun mening te uiten in alle zaken die hen aangaan. Vooral in gerechtelijke en bestuurlijke procedures moeten zij de kans krijgen te worden gehoord. De overheid is verplicht dit recht te waarborgen, met aandacht voor leeftijd en ontwikkelingsniveau (artikel 12 IVRK).¹⁵ Dit betekent ook dat Nederland verdragsrechtelijk verplicht is kinderen bij beslissingen over asielopvang, zoals verhuizingen, in staat te stellen hun stem te laten horen. In de praktijk gebeurt dit echter onvoldoende. In het huidige opvangstelsel ontbreekt een kinderrechtentoets bij zowel beleid als individuele besluiten rond asielopvang.

Plaats belang van het kind boven efficiëntie

Een veilige en stabiele omgeving is essentieel voor de ontwikkeling van kinderen tot veerkrachtige volwassenen. Dit geldt ook – of zelfs juist – voor kinderen in het asielproces. Hun ervaringen in de kwetsbare kinder- en adolescentenfase vormen immers de basis voor hun verdere ontwikkeling.¹⁶ Toch is het opvangstelsel primair gericht op de efficiëntie van de asielprocedure, niet op het belang van het kind.

Een voorbeeld waarbij praktische overwegingen de doorslag geven is de plek waar kinderen verblijven tijdens de asielprocedure. Na hun asielaanvraag worden kinderen eerst opgevangen in een centrale ontvangstlocatie (col), vervolgens overgeplaatst naar een procesopvanglocatie (pol), en bij lange doorlooptijden ook naar een pre-procesopvanglocatie (pre-pol). Deze vele verhuizingen zijn schadelijk voor hun welzijn. De Adviesraad Migratie adviseert daarom het opvangstelsel te herzien, met als doel het belang van het kind beter te waarborgen en onnodige verhuisbewegingen te beperken.

Luister naar kinderen en veranker hun belangen in de wet

De [Opvangrichtlijn](#) bepaalt dat het belang van het kind leidend moet zijn bij de uitvoering van de bepalingen (artikel 23, eerste lid). Deze verplichting uit het EU-recht bevestigt ook de bestaande verplichtingen uit artikel 3(1) IVRK en artikel 24(2) [EU-Handvest](#). Toch is dit in Nederland nog niet wettelijk verankerd. In de praktijk is het belang van het kind vaak niet leidend in het opvangstelsel, wat leidt tot schendingen van kinderrechten. Daarom pleit de Adviesraad voor een wettelijke verankering van het belang van het kind in de [Vreemdelingenwet 2000](#), in de [Regeling verstrekkingen asielzoekers 2005](#) (Rva), en een nadere uitwerking in een afwegingskader in het [Vreemdelingenbesluit 2000](#).¹⁷

Vanwege deze verdragsrechtelijke verplichtingen moeten gemeenten, het COA en de IND kinderen ook actief betrekken bij beslissingen die hen raken in de asielopvang. Dit kan bijvoorbeeld door het recht om te worden gehoord expliciet op te nemen in de Rva. Een betere wettelijke verankering versterkt zo het belang van het kind in het Nederlandse vreemdelingenrecht.¹⁸

¹ Een soortgelijke formulering is te lezen in artikel 24, tweede lid, [EU-Handvest](#).

² [Adviesraad Migratie \(AM\) en Raad voor het Openbaar Bestuur \(ROB\), advies: Asielopvang uit de crisis, juni 2022.](#)

³ [De inspecties Justitie en Veiligheid, Onderwijs en Gezondheidszorg en Jeugd, brief over de verbetermaatregelen noodopvang, juli 2025.](#)

⁴ [AM en ROB, advies: Goed geregeld. Asielopvang als maatschappelijke opgave, maart 2025,](#) uitspraak Gerechtshof Den Haag, 20 december 2022, [ECLI:NL:GHDHA:2022:2429](#).

⁵ [AM en ROB, juni 2022.](#)

⁶ [AM en ROB, maart 2025.](#)

⁷ [AM-advies, Vanuit kwetsbaarheden naar kansen. Een goede toekomst voor Oekraïense kinderen en jongeren, juli 2025.](#)

⁸ [AM, juli 2025.](#)

⁹ [AM, juli 2025.](#)

¹⁰ [AM en ROB, maart 2025.](#)

¹¹ [AM en ROB, juni 2022.](#)

¹² [AM en ROB, maart 2025.](#)

¹³ [Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, Uitkomsten toezicht asielopvang 2024, februari 2025.](#)

¹⁴ [AM, juli 2025.](#)

¹⁵ Zie ook artikel 24, eerste lid, [EU-Handvest](#).

¹⁶ [AM, juli 2025.](#)

¹⁷ [AM, advies: uitvoerings- en implementatiewet Asiel- en Migratiepact, juni 2025.](#)

¹⁸ [AM, position paper: Kinderen zonder verblijfsvergunning in Nederland, april 2023.](#)